

Philippe De Moor

Vandaag komt in de reeks "Mannen met baarden" de derde telg van het geslacht De Moor aan de beurt. Het betreft dus duidelijk een familie, waar het "kaperschap" in het bloed zat.

De levensbeschrijving van deze De Moor werd voorafgegaan door die van Mathieu De Moor (HVB nr 6, 2 juni) en van Passchier De Moor (HVB nr 5, 5 mei).

I. Tot het beleg van Oostende (1706)

De tweede zoon van Mathieu De Moor, Philippe, geboren te Oostende op 3 januari 1672, broeder van Mathieu De Moor jr., kreeg reeds in 1695 het bevel op een koopvaarder, de "Onze Lieve Vrouwe van de Potric". Later zal hij in konvooidienst gaan.

Maar op 26 februari 1703 bkomt hij nog een patente ter kaapvaart voor het fregat "Ste Marie Magdalena", gewapend met acht stukken kanon en dragende een ton-

enz.

Deze patente werd hernieuwd en bevestigd op 5 maart 1704, met dezelfde reders.

Op 28 juli bekomt Philippe patente voor een fregat "Ste Pieter", gewapend met zestien stukken, dragende zestig last (honderd twintig ton) en met steeds dezelfde reders.

Deze diverse schepen waren koopvaarders die, zoals vaak het geval was, ook met een kaperspatente voeren, om eventueel een slagje te slaan...

Dit wordt duidelijk bevestigd door een volgende patente van 17 oktober 1705, verleend aan kapitein Pieter Valckenier, die Philippe De Moor opvolgt op de "Ste Pieter" en voor wie men duidelijk vermeldt "te caep en te coopvaert". Bij een vorige patente voor Valckenier werd trouwens reeds vermeld dat hij deze kreeg "soo om coopmanschappen als omme daer mede te exploiteren op de vijanden van beede croonen".

De vaart in de koopvaardij is ook de reden

konvooschip "De Koninghinne" (van Spanje nl.) gecommandeerd door Paulus Bestenbustel.

Samen met Vroome liep De Moor achter Bestenbustel aan en ze groetten hem met vijf schoten die, als dank, beantwoord werden met eveneens vijf schoten vanwege Bestenbustel.

De Moor sloot daarop "compagnie" (d.i. elk zijn deel ingeval van buit) met Vroome, terwijl Valckenier weigerde mee te doen. Ze ontmoetten verder vier Franse oorlogsschepen "ende ghesalueert met vijf mael vive le Roy, ende hij bedanckte met drie"... Die Fransen behoorden tot de vloot van admiraal de Saint-Pol.

Op 20 april veroverde Vroome een Portugees met wol en brandewijn, nadat ze een visser hadden genomen met hun "sloupe" en hem gerantsoeneerd hadden voor honderd pattacons.

Op 22 april trouwens haalde de loodsboot van Oostende de rantsouder en de prijs binnen de haven van Oostende op.

Op 25 april waren ze het spelletje van kat en muis beu en besloten De Moor, Vroome en Valckenier samen naar Bordeaux te varen. Onderweg ontmoetten ze een konvooi van wel zestig schepen, begeleid door drie konvooiers van Camaret. In deze vloot voeren drie Vlaamse bodems mee, waaronder de Oostendse konvooiër Francke.

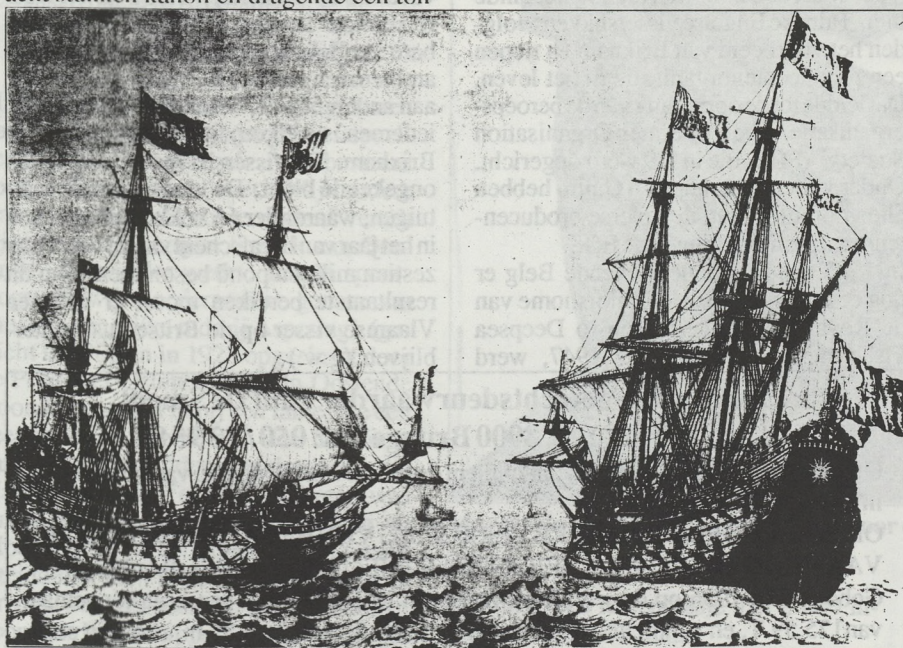
Rond Groix, op 6 mei, verliet Valckenier het gezelschap en op 8 mei arriveerden De Moor en Vroome te Bordeaux, waar ze een lading wijn en brandewijn opnamen. Ze vertrokken uit Bordeaux op 30 mei met achttien andere koopvaarders en een Frans oorlogsschip. Met heel wat tegenwind geraakten ze voor de Engelse kust, waar ze gejaagd werden door de vijand en moesten vluchten; om sneller te ontkomen "smijten ons combuss met een partie leghe fustage over bort"...

Op 2 juli geraakten ze dan uiteindelijk behouden binnen Oostende. Het boordjournaal van Vroome bevestigt dit relaas.

Philippe De Moor voer nog uit op 8 maart 1704, eveneens samen met Vroome en met kapitein Andreas Courne, een koopvaarder die op Nantes koers zette.

Een ander boordjournaal van De Moor leert ons hoe hij op 24 maart 1705, met de "Ste Pieter" uit Oostende liep met als doel Cadiz, steeds in gezelschap van Vroome. Onderweg rantsouneerden ze een Engelse pink, maar werden ze enkele dagen later zelf verjaagd door twee Engelse oorlogsschepen van respectievelijk vijftig en veertig stukken.

De prijzenlijst van de Oostendse Admi-

Reproduktie van een schilderij van Willem van de Velde de Oude, verbeeldende een fregat, voorgesteld onder twee hoeken, zodat het kon in zijn geheel worden weergegeven. Het fregat is "De vergulde Sonne", waarschijnlijk van de Vlaamse admiraliteit. (Uit J. van Beylen, "Schepen van de Nederlanden", Amsterdam, 1970).

nage van 30 last (60 ton).

Op dat ogenblik was zijn broeder Mathieu opperreder van dit schip, terwijl een andere bekende in de scheepvaartmiddens, Anthone Lansweert, borg stond voor de som van de vereiste 6 000 gulden, typische borgtocht voor een lange reis, doorgaans naar het Zuiden, vaak Cadiz, Nantes, Bordeaux,

van het geringe aantal prijzen dat te dien tijde op naam van Philippe De Moor kwam staan.

We bezitten echter een boordjournaal van het fregat "Ste Marie Magdalena", waarmee De Moor op 19 april 1703 uit Oostende gezeild is in gezelschap van de kapiteins Pieter Vroome, Pieter Valckenier en het

raliteit vermeldt trouwens deze pink als zijnde de "Susanna" van Dublin, geladen met 390 zakken tarwe, en vrijgegeven voor 240 pond. De kapitein werd als borg voor die som meegevoerd naar Cadiz, "den hostagie tot Cadiz opgebracht" (hostagie=otage=onderpand).

Het is wel merkwaardig aan te stippen dat de borgsom slechts werd vereffend op 19 juni 1708! Dit is een der illustraties voor de zeer betwistbare wijze waarop bij de kaapvaart, de vaak door de reders aangeklaagde, misbruiken bij geldverhandelingen en schuldvereffeningen, werden begaan. Verder vernemen we nog de vangst van een visser van Scheveningen, wiens rantsoen slechts in juli 1710 werd uitbetaald! De prijzenlijst vermeldt bovendien dat de buit werd veroverd "te coopvaerde", d.i. door een De Moor die in de koopvaardij zat.

Enkele dagen later werden ze dus, zoals reeds hierboven vermeld, zelf gejaagd door twee Engelsen, waarbij Vroome zelfs allerlei "rommelinghe over boort" moest smijten en "cappen" om sneller te kunnen ontsnappen, wat ook De Moor uiteindelijk verplicht was te doen.

Op 5 april arriveerden ze toch met hun "hostagie" te Cadiz, waaruit ze later vertrokken op 19 mei. De weg terug spreekt wel van jagen en gejaagd worden, maar was toch zonder andere ongelukken, want op 11 juni kwamen ze veilig en wel aan te Oostende.

Maar, op 24 september 1705 werd Philippe De Moor opgenomen in de Vlaamse konvooidienst met het fregat "Onze Lieve Vrouwe van Scherpenheuvel", waarop hij in zijn jeugd matroos was geweest en waarop hij commandant bleef tot 1719. Voortaan begeleidde hij, vaak samen met zijn collega Eblet, konvooiën en koopvaardij-schepen. Na de val van Oostende, in juli 1706, bleef hij te Oostende in dienst, onder de nieuwe meesters, de Anglo-Bavaren.

We horen een tijdje niets van hem: het is tamelijk kalm op de Noordelijke zeeën en de Fransen, thans de vijanden, zijn praktisch verdwenen uit het Kanaal. Af en toe kan men een schip van Nieuwpoort, dat Frans is gebleven, in handen krijgen, maar dat betekent niet veel.

II. Na 1706

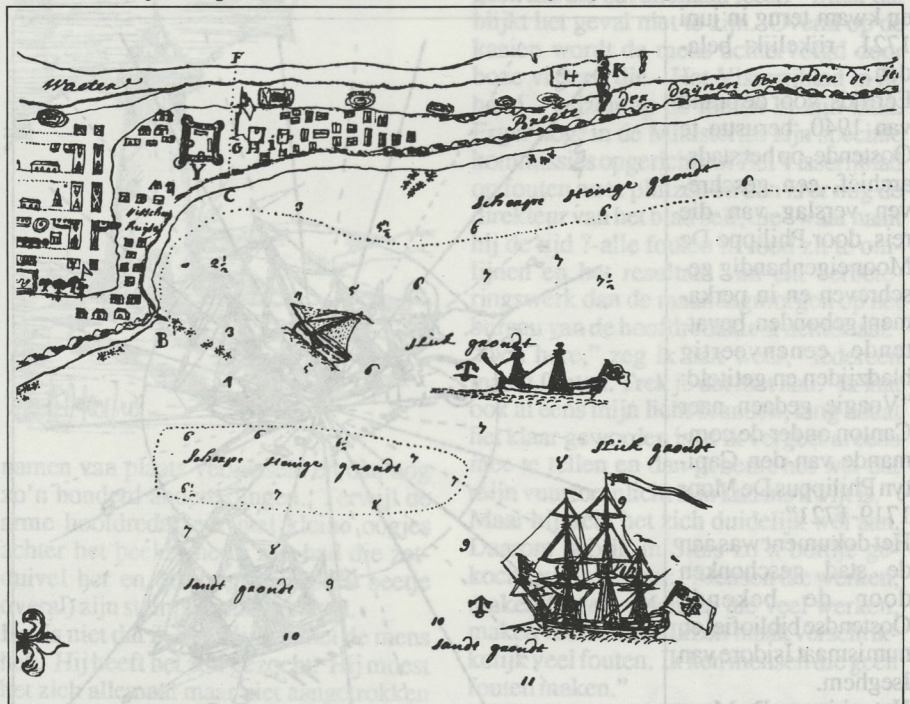
Oostende is aan de herbouw bezig, na het wrede beleg van 1706, en op 1 maart 1708 werd op "eene woeste plaets", 't Cazzant, de vismijn ingesteld.

En enkele dagen nadien werd de Hollandse schout-bij-nacht, Baker, belast met een militaire expeditie om Schotland, dat bedreigd werd door de Franse vlootvoogd Forbin, ter hulp te komen. Philippe De Moor is erbij, doch de aanval van Forbin mislukte en de vloot van Baker kon terug naar Oostende komen zonder schade te

hebben opgelopen.

Er wordt in de pers van die tijd herhaaldelijk gesproken van de buit gemaakt door De Mooren zijn kompaan Eblet, konvooiër

Bij de terugkeer uit Londen, waarheen De Moor een koopvaardijvloot had begeleid, werd hij op 8 februari 1711 aangevallen door vijf vijandelijke oorlogsbodems die

Naar China: een andere tekening met drie vaartuigen van Cabelon of Sabatpatnam (Indische kust), met op het voorplan een Oostindiëvaarder, op het volgende plan een ontuigde brigantijn en verder een sloopje onder zeil.

zoals hij. Men vermeldt aldus de verovering van vier Franse kapers, tussen 1710 en 1712.

Het ging hem om "Le Gaillard goûteux" en de "Manice", allebei van Kales, de "Hertog van Cambridge" en "La Perle" van Duinkerke.

Er zijn enkele belangrijke koopvaardij-schepen, o.a. de "Damschutte" van Amsterdam, geladen met zout, de "Juffrouw Cornelia", gewapend met tien stukken kanon en geladen met buskruit, de "Karel XII, Koning van Zweden", met een lading ter waarde van honderd duizend gulden, alle hernomen op de Fransen. Het laatste schip werd zelf heroverd op de reeds geciteerde "Gaillard goûteux", na een zwaar zeegevecht waaraan De Moor en Eblet deelnamen. Het veroverde schip gaf trouwens aanleiding tot een ingewikkelde procedure vanwege Zweden, maar werd uiteindelijk toch geveild voor tachtigduizend zeshonderd achtenzestig gulden.

Kaperkapitein Anthone Lefevre, uit Oostende gevaren op 13 oktober 1710, met een sloep "de Juffrouwe van Oostende", signaleert De Moor bij het verlaten van de haven en meldt tevens het veroveren van een prijs, terwijl De Moor zich "in een mosquetschoote" in zijn buurt bevindt. Lefevre had de prijs, een "boeyerschepe", heroverd op Bertel Jansen van Nieuwpoort (Nieuwpoort zijnde onder Frans en dus vijandig bewind!).

er echter niet in slaagden hem te kapen.

Kortom, Philippe De Moor bleef als konvooiër zeer actief tot aan de vrede van 1713, bevestigd door het Barrièretraktaat van 1715, waarbij ons land weer andere vorsten kreeg en tot Oostenrijkse Nederlanden werd gepromoveerd.

III Naar China

Het was dus ook het einde van de georganiseerde en massale kaperij. Oostende zal dus niet meer het beruchte kapersnest zijn, maar zal al haar pogingen gaan richten op de koopvaardij naar de Oost, vnl. China en Indië.

De Indische Compagnie van Oostende zal in 1724 haar eerste schepen naar China sturen.

Maar stoutmoedige reders en kooplui hadden reeds vroeger, in 1714, een begin gemaakt met de Chinavaart, ondanks de openlijke vijandigheid van de Hollanders en Engelsen, die de concurrentie duchtten. Zo reedden de rijke Gentse kooplieden Ch. en J. Maelcamp en ene J.B. Soenens, de "St. Franciscus Xaverius" uit, een schip van vierhonderd ton, dertig kanonnen, tien officieren, vijfentwintig stielmannen en vierendertig matrozen, evenals een aalmoezener, E.H. H. Van Hende, belast door de paus met een onderzoek naar de riten in China.

Kapitein op dat schip was onze Philippe De Moor, met patente van 29 september

>

Bij de terugkeer uit Londen, waarheen De

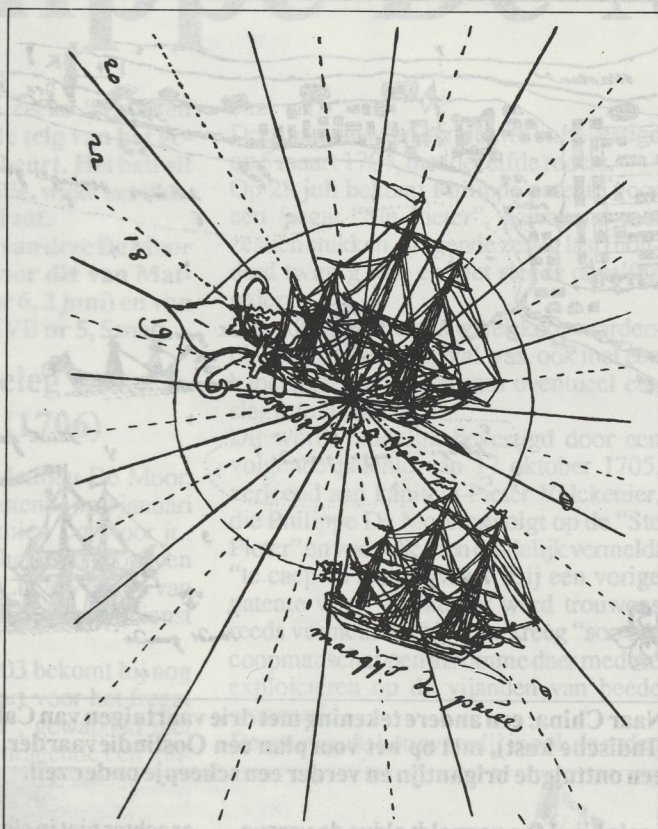
1719.
Het schip zette koers naar Kanton in 1719 en kwam terug in juni 1721, rijkelijk beladen.

Eertijds, vòòr de brand van 1940, beruiste te Oostende, op het stadsarchief, een geschreven verslag van die reis, door Philippe De Moor eigenhandig geschreven en in perkament gebonden, bevattende eenenveertig bladzijden en getiteld: "Voagie gedaen naer Canton onder de commande van den Capityn Philippus De Moor 1719-1721".

Het dokument was aan de stad geschonken door de bekende Oostendse bibliofiel en numismaat Isidore van Iseghem.

Het schip van De Moor was de vroegere "Emerantia", gekocht te Amsterdam in 1719. Bij het schriftelijk ver-

slag van kapitein De Moor waren, als bijlagen, ettelijke dokumenten gevoegd (in

het Latijn), w.o. een brief van kardinaal De Tournon, pauselijk legaat in China, gericht aan de paters Jesuïeten verblijvende aan het Hof te Peking.

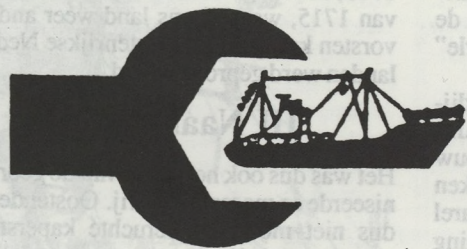
De "Sint Franciscus Xaverius" zal later, in 1724, herdoopt als "Saint Charles", varen voor de Oostendse Compagnie. Philippe De Moor overleed kort na zijn terugkeer, op 9 november 1722.

Walter Debrock
Marine Academie

Het Visserijblad van augustus vervolgt de reeks kapers met de vervaarlijke Lindersen

Tekening die behoort tot het journaal gehouden door Pieter Valckenier, stuurman op de Concordia, uit Oostende vertrokken op 24 januari 1727. Deze kaart verbeeldt een baai van het eiland Ferdinande, waarin twee schepen ankerd liggen: de "Concordia en de "Marquis de Prié, van de Oostendse compagnie.

De Concordia vertrok in gezelschap van de "St.-Carolus" of "Saint Charles", de vroegere St.-Franciscus Xaverius", waarop De Moor het bevel had gevoerd in 1719.

N.V. SCHEEPSWERVEN

SEGHERS

SLIPWAYKAAI 4, 8400 OOSTENDE

Tel. (059) 32 13 30

Fax (059) 32 11 77

Privé na 18 h.

Jacques Seghers

(059) 70 74 14

Jean Seghers

(059) 23 49 43

BTW 405.289.358

BBL 384-0084368-62

– SCHEEPSHERSTELLINGEN

– SCHEEPSBOUW

– INDUSTRIËLE WERKEN

– HERSTELLING EN REVISIE
VAN ALLE DIESELMOTOREN